

CORNELIA MUNTEANU • SEVASTIAN CERCEL
(coordonatori)

Vasile Bîcu • Irina-Olivia Călinescu • Sevastian Cercel • Șerban Diaconescu
Luiza-Cristina Gavrilescu • George-Alexandru Ilie
Raluca-Ștefania Lazăr • Cornelia Munteanu • Lavinia Tec

FIȘE DE DREPT CIVIL PERSOANELE

Universul Juridic

București

- 2020 -

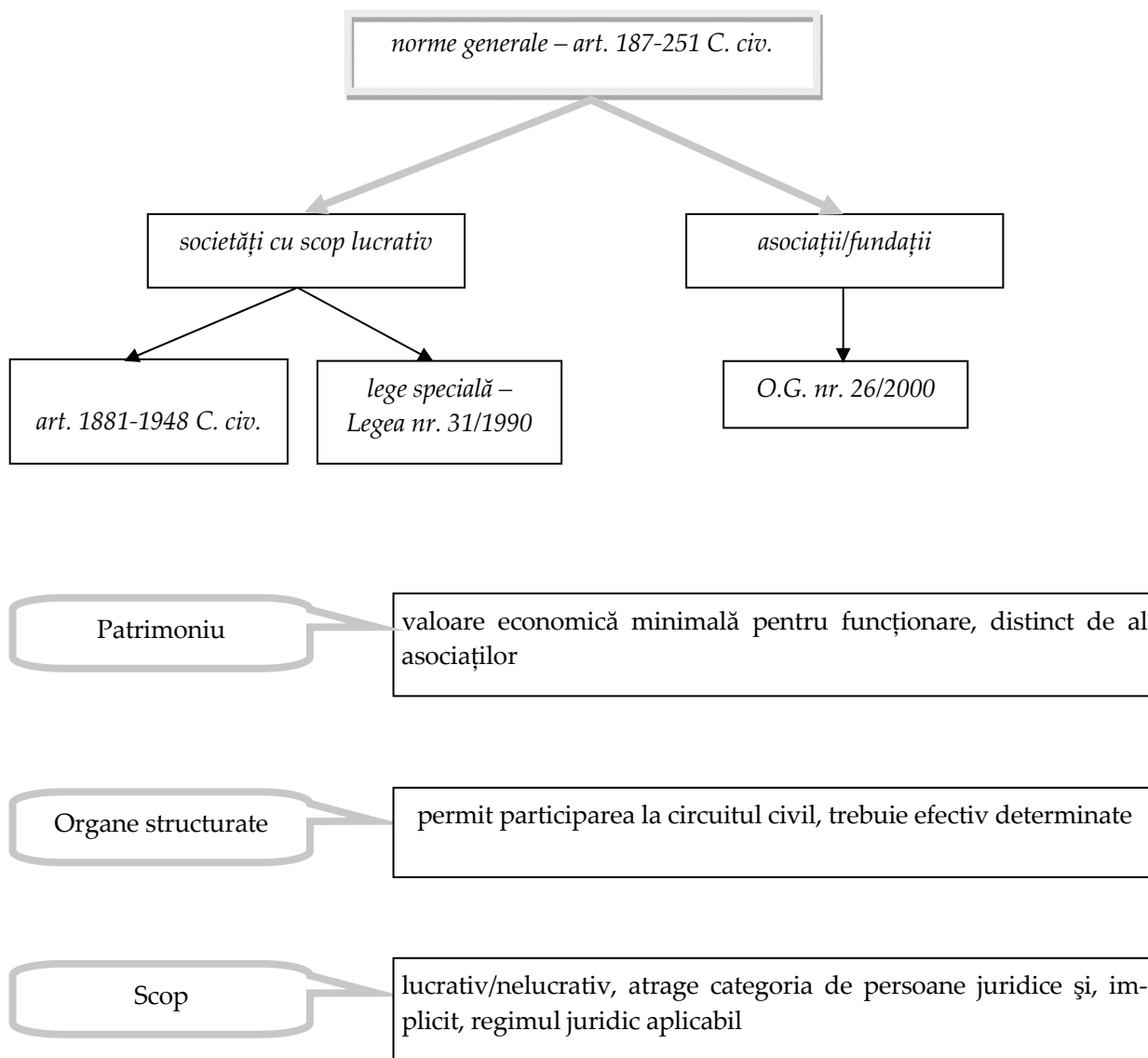
PERSOANA JURIDICĂ

Persoana juridică

Fișa
nr. 12

Noțiune. Elemente constitutive

PARTEA SCHEMATICĂ

Șerban Diaconescu

Sediul materiei

Art. 25. Subiectele de drept civil. (1) Subiectele de drept civil sunt persoanele fizice și persoanele juridice.

(...)

(3) Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile.

Art. 187. Elementele constitutive. Orice persoană juridică trebuie să aibă o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu, afectat realizării unui anumit scop licit și moral, în acord cu interesul general.

Art. 188. Calitatea de persoană juridică. Sunt persoane juridice entitățile prevăzute de lege, precum și orice alte organizații legal înființate care, deși nu sunt declarate de lege persoane juridice, îndeplinesc toate condițiile prevăzute la art. 187.

Art. 192. Regimul juridic aplicabil. Persoanele juridice legal înființate se supun dispozițiilor aplicabile categoriei din care fac parte, precum și celor cuprinse în prezentul cod, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Art. 193. Efectele personalității juridice. (1) Persoana juridică participă în nume propriu la circuitul civil și răspunde pentru obligațiile asumate cu bunurile proprii, afară de cazul în care prin lege s-ar dispune altfel.

(2) Nimeni nu poate invoca împotriva unei persoane de bună-credință calitatea de subiect de drept a unei persoane juridice, dacă prin aceasta se urmărește ascunderea unei fraude, a unui abuz de drept sau a unei atingeri aduse ordinii publice.

1. Premisă: persoana juridică – subiect de drept cu statut special

Definiție:

Prin persoană juridică înțelegem o tehnică juridică prin intermediul căreia îi este atribuită calitatea de subiect de drept unei entități distincte, constituită facultativ de către una sau mai multe persoane fizice sau juridice, în formele și condițiile prevăzute de lege.

2. Perspectivă juridică: Pentru înțelegerea și interpretarea corectă a textelor legale în materia persoanei juridice trebuie înțeles când avem de a face cu o persoană juridică. Abordarea corectă pornește de la raportul dintre libertatea de asociere, pe de o parte, și protecția circuitului civil și a terților și asigurarea evidenței subiectelor de drept, pe de altă parte.

Persoana juridică

societățile și companiile naționale care în formă acționează asemănător societăților cu scop lucrativ, având o capacitate juridică de drept privat, dar și elemente de organizare și subordonare specifică dreptului public. Ele desfășoară activități economice în domenii de interes național și au o structură organizatorică și un regim juridic aparte.

Delicată este încadrarea și în cazul asociațiilor și fundațiilor de interes public. În conformitate cu prevederile art. 38 din O.G. nr. 26/2000, o asociație sau o fundație poate fi recunoscută de Guvernul României ca fiind de utilitate publică dacă sunt întrunite cumulativ condiții privitoare la activitatea efectiv desfășurată și scopurile propuse. Recunoașterea utilității publice conferă asociației sau fundației dreptul de a primi în folosință bunuri din domeniul public. Prin reglementarea lor, aceste persoane juridice se aseamănă atât prin activitatea desfășurată, cât și prin scopul urmărit cu unele instituții sau servicii publice, diferența fiind dată de modul lor de constituire, finanțare și de organizarea lor.

Tot astfel, o situație aparte o au unele uniuni profesionale (avocați, notari etc.) ori uniuni de creatori (uniunile scriitorilor, compozitorilor, artiștilor plastici), abilitate să reprezinte oficial și să organizeze profesiile respective. Prin intermediul acestor uniuni se asigură desfășurarea activității în cadrul profesiilor respective, dar statul le delegă rolul de a asigura controlul și organizarea în cadrul acestora. Astfel, aceste uniuni sunt create și conduse de către membrii săi, la fel ca persoanele de drept privat, însă îndeplinesc și activități de interes public delegate de stat nu numai în apărarea intereselor membrilor săi, asemănându-se prin aceasta cu persoanele de drept public. Prin activitățile de control și organizare pe care le desfășoară, aceste uniuni profesionale se deosebesc de sindicate, care sunt organizate, de regulă, tot în cadrul unor profesii sau meserii, dar care au doar rolul de a proteja interesele membrilor săi în fața patronatelor și a statului.

Importanța acestei clasificări constă în regimul juridic aplicabil, constituirea, funcționarea și condițiile participării la viața juridică sunt stabilite, pentru persoanele de drept public, preponderent prin norme aparținând ramurilor de drept public: constituțional, administrativ, fiscal etc., iar pentru persoanele de drept privat, prin norme de drept privat.

După scopul lor, persoanele juridice se pot împărți în persoane care urmăresc un scop lucrativ, patrimonial (societăți, regii autonome, cooperații etc.) și persoane cu scop nelucrativ, nepatrimonial (organele statului, partide politice, sindicate, fundații, asociații etc.). Trebuie precizat însă că, în principiu, și persoanele cu scop nepatrimonial pot organiza unele activități anexă aducătoare de profit, care să fie utilizat în atingerea scopului lor nepatrimonial.

Distincția dintre persoanele juridice cu scop patrimonial și cele fără scop patrimonial rezidă în faptul că în cazul primelor prin activitatea desfășurată se urmărește obținerea de profituri directe pentru asociați (sau asociat), pe când în cazul celorlalte, eventualele câștiguri obținute rămân afectate activității nepatrimoniale desfășurate și scopului nepatrimonial urmărit de persoana juridică. Chiar și în cazul desființării persoanelor din această ultimă categorie, bunurile rămase trebuie utilizate pentru atingerea scopului propus, prin preluarea de către alte persoane cu activități asemănătoare, asociații neavând niciun drept asupra lor.

Persoana juridică

- fie să existe consimțământul tuturor asociaților, deoarece, fiind un domeniu al dreptului privat, ceea ce s-a convenit la momentul constituirii societății prin acordul tuturor asociaților poate suferi modificări prin acordul lor, în ceea ce privește numărul de acțiuni, cota de reprezentativitate, cota de participare la profit etc. (Curtea de Apel Timișoara, Secția a II-a civilă, decizia civilă nr. 518 din 23 iunie 2016, disponibilă pe *portal.just.ro*).

3. Potrivit dispozițiilor art. 243 din Legea nr. 31/1990, legiuitorul dă legitimare de a formula opoziție la proiectul de fuziune creditorilor societăților care iau parte la fuziune, în vederea garanțării satisfacerii creanței pe care o au, cu condiția ca creanța să fie certă, lichidă, anterioară publicării proiectului de fuziune și nescadentă la aceeași dată și care urmăresc împiedicarea producerii unui prejudiciu. Rezultă o dublă condiție pentru dobândirea calității de a formula opoziție la proiectul de fuziune, și anume: deținerea unei creanțe certe, lichide, anterioare publicării proiectului de fuziune și nescadente la aceeași dată și urmărirea împiedicării unui prejudiciu prin obținerea unei protecții adecvate, constând în obținerea unei garanții sau plata imediată a creanței (ICCJ, Secția a II-a civilă, decizia nr. 162 din 1 februarie 2012).

SPEȚE

1. Acționarii societății ALFA SA hotărăsc divizarea parțială a acestei persoane juridice prin desprinderea unei părți din patrimoniul său și transmiterea către societatea BETA SRL, care se va constitui în acest scop. Cine va răspunde pentru datoria societății ALFA SA față de BANCA T SA, izvorâtă dintr-un contract de creditare garantat cu ipotecă imobiliară, dacă imobilul și contractul în curs de derulare nu au fost transmise societății BETA SRL prin proiectul de divizare?

2. Societatea A SRL a fost absorbită de societatea B SRL. La data aprobării reorganizării persoanei juridice de către instanță, societatea avea mai multe contracte de furnizare de servicii în curs de derulare, în calitate de furnizor. Care va fi soarta acestor contracte după înregistrarea fuziunii prin absorbție în registrul comerțului?

3. Acționarii societății GAMA SA au hotărât în unanimitate reorganizarea prin divizare totală. În proiectul de divizare nu s-a stipulat nimic cu privire la un contract de creditare încheiat de societate cu Banca B SA. În ce condiții Banca B SA se poate opune reorganizării?

MINISPEȚE

1. La data de 31.03.2018, societatea A SRL, în calitate de creditor, a formulat opoziție la divizarea parțială a societății B SRL, înregistrată la registrul comerțului la data de 01.03.2017. Societatea B SRL a invocat pe calea întâmpinării excepția tardivității opoziției. În apărarea sa împotriva excepției tardivității, reclamanta a invocat și dovedit faptul că a aflat de divizare la data de 10.03.2018, cu ocazia unei întâmpinări depuse de societatea B SRL, într-un alt litigiu, în care aceasta a arătat că s-a divizat. Care va fi soluția instanței?

- a) va admite excepția tardivității, având în vedere data înregistrării operațiunii de divizare în registrul comerțului;
- b) va respinge excepția tardivității, având în vedere data luării la cunoștință de către reclamantă a operațiunii de divizare;
- c) va respinge excepția tardivității, având în vedere că pârâta nu a notificat-o pe reclamantă despre divizare înainte de înregistrarea în registrul comerțului.

2. La data de 01.02.2018 a fost aprobată cu votul a 3/4 din capitalul social al acționarilor fiecărei societăți operațiunea de fuziune dintre societatea C SA și D SA, în urma căreia se constituie o nouă societate, E SA. La data de 10.02.2018, A.B., acționar al societății C SA, care a votat împotriva fuziunii, a formulat o cerere de opoziție împotriva operațiunii de fuziune. În motivarea opoziției, A.B. arată că este nemulțumit de proiectul de fuziune, publicat cu 3 luni în urmă la registrul comerțului, însă nu dovedește nicio vătămare a drepturilor sau intereselor sale. A.B. poate formula opoziție?

- a) da, deoarece opoziția poate fi formulată și de orice persoană interesată, în afara creditorilor;
- b) da, deoarece, fiind acționar al uneia dintre societățile implicate în fuziune, este considerată „orice altă persoană interesată”;
- c) nu, deoarece el nu are calitatea de creditor față de societățile implicate în fuziune și nu este persoană interesată.

3. Prin divizarea parțială a societății ALFA SA s-a transmis societății BETA SA, nou-înființată, singurul imobil din patrimoniul său. Imobilul a fost cumpărat de societatea ALFA SA în urma unui contract de credit de la Banca R SA, nerestituit la data înregistrării divizării în registrul comerțului. Banca R SA formulează o cerere de chemare în judecată împotriva societății BETA SA prin care solicită obligarea acesteia la plata creanței sale, lichide, certe și exigibile la data înregistrării operațiunii de divizare în registrul comerțului. Care va fi soluția instanței?

- a) va respinge acțiunea ca fiind introdusă față de o persoană lipsită de calitate procesuală pasivă, deoarece titularul obligației de restituire a creditului este ALFA SA, iar nu BETA SA;

În reglementarea noului Cod civil, distincția a căpătat o importantă semnificație practică, deoarece art. 206 C. civ. stabilește o diferență de regim juridic între capacitatea persoanelor juridice cu scop lucrativ și capacitatea celor fără scop lucrativ.

După naționalitatea lor, distingem persoanele juridice române de persoanele juridice străine (care pot funcționa și pe teritoriul României, în condițiile stabilite de lege). Importanța acestei clasificări se manifestă pe planul capacității juridice și a regimului juridic aplicabil, persoanele juridice străine fiind supuse unui regim juridic special.

După modul lor de constituire, putem distinge persoane juridice care se înființează prin act de dispoziție al organului de stat competent și persoane juridice care se înființează prin act juridic (convenție) de asociere.

JURISPRUDENȚĂ

1. Patrimonii distincte

Întrucât, potrivit legii, amenajările piscicole nu pot fi incluse în capitalul social al societăților comerciale, ci rămân în proprietatea statului, nici construcțiile speciale care dau terenului destinația de amenajare piscicolă nu pot fi incluse în capitalul social al societăților comerciale, deoarece urmează regimul juridic al bunului principal, rămânând, la rândul lor, în proprietatea statului.

Prin urmare, dreptul de administrare operativă pe care D. Timișoara l-a dobândit asupra acestor construcții nu se putea transforma în drept de proprietate, în aplicarea art. 20 alin. (2) al Legii nr. 15/1990, întrucât aceste bunuri au caracter accesoriu și nu puteau fi dobândite în proprietate de către reclamantă decât împreună cu terenul. Însă, așa cum s-a arătat, terenul a rămas în proprietatea statului român, fiind concesionat reclamantei cu obligația ca, în cadrul procesului de exploatare, să efectueze și lucrări de îmbunătățire, care se referă în special la construcțiile speciale, întrucât acestea dau terenului caracterul de amenajare piscicolă.

(...)

Situația de drept rezultând din textele de lege menționate anterior corespunde cu evidențele de publicitate imobiliară și cu mențiunile din contractul de concesiune, în sensul că heleșteul, canalul, canalul extravilan și construcțiile-diguri se află în prezent în proprietatea statului, motiv pentru care nu puteau fi incluse în capitalul social al societății comerciale reclamante decât cu încălcarea art. 3 alin. (4) al Legii nr. 268/2001.

De vreme ce, potrivit art. 3 alin. (4) al Legii nr. 268/2001, aceste construcții speciale, părți componente ale amenajării piscicole, sunt terenuri cu destinație agricolă pe care legea nu le include în capitalul social al societății reclamante (ca expresie valorică a aporturilor aduse la constituirea societății), ele nu pot aparține nici patrimoniului acesteia (ca totalitate a drepturilor și obligațiilor cu valoare economică), deci nu puteau deveni proprietatea societății reclamante în temeiul

Persoana juridică

art. 20 alin. (2) al Legii nr. 15/1990, care stipulează că bunurile din patrimoniul societății comerciale sunt proprietatea acesteia (teza I), cu excepția celor dobândite cu titlu (teza II), și nici în cel al art. 7 alin. (2) din H.G. nr. 1353/1990, potrivit căruia activul și pasivul unităților de stat desființate se preiau de către societățile comerciale înființate.

Pentru toate aceste considerente, Înalta Curte consideră că în mod eronat a fost dată semnificație juridică, în sensul aplicării art. 20 alin. (2) al Legii nr. 15/1990, înscrierii construcțiilor speciale care fac obiectul prezentei cauze în Registrul de evidență a mijloacelor fixe al fostei D. Timișoara (Înalta Curte de Casație și Justiție, decizia nr. 1092 din 20 iunie 2017, disponibilă pe http://www.scj.ro/1093/Detalii_jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=137661).

SPEȚE

1. În anul 1992 s-a înființat persoana juridică A având ca scop principal promovarea raporturilor culturale cu românii domiciliați în Ucraina. În anul 2012, în adunarea statutară a subiectului de drept se decide transformarea subiectului de drept în societate cu scop lucrativ având ca scop derularea de raporturi de afaceri cu Ucraina în vederea obținerii de profit.

Este valabilă o astfel de decizie?

2. X și Y hotărăsc să înființeze o persoană juridică, pe care o numesc *Status*, prin care doresc să organizeze o formă particulară de cult religios bazat pe spiritism și legături de întraajutorare între membrii săi. În acest sens, ei atribuie un patrimoniu și concep o structură originală de administrare. Ulterior, doresc să deschidă un cont în bancă pentru a primi donații și sponsorizări, însă unitatea bancară refuză deschiderea contului invocând lipsa personalității juridice. X și Y invocă dispozițiile art. 188 C. civ. și solicită, prin instanță, obligarea băncii la deschiderea contului.

Indicați și motivați care va fi soluția instanței de judecată.

3. Trei prieteni fondează o asociație de alpinism. În vederea desfășurării activității, ei aduc în patrimoniul asociației, alături de sume de bani, și echipamente necesare și obțin, prin relații proprii, și alte echipamente prin sponsorizare. Pe parcursul unui an asociația mai primește șase noi membri. La Adunarea generală noii membrii hotărăsc, respectând statutul, schimbarea conducerii și un alt program de activități. În aceste condiții, membrii fondatori doresc vânzarea bunurilor asociației pentru a recupera valoarea sumelor aduse în asociație la înființare și prin sponsorizări sau să dizolve asociația și să ia toate bunurile aduse la înființare sau obținute prin activitatea lor.

Arătați **argumentat**: a) dacă Adunarea generală avea dreptul să ia o astfel de hotărâre; b) dacă fondatorii au vreun drept asupra sumelor aduse la înființarea în asociație; c) dacă fondatorii pot vinde echipamentele aduse sau obținute de ei, pentru asociație, prin sponsorizări; d) dacă fondatorii, în caz de dizolvare, pot lua bunurile aduse în asociație, respectiv bunurile dobândite prin sponsorizare pentru asociație.